

Declarație politică

-17 martie 2009-

Împlinirea a 50 de ani de la desființarea instituțională a învățământului superior în limba maghiară din România, a Universității Bolyai din Cluj

Doamnelor și domnilor deputați,

În luna martie a acestui an comemorăm un eveniment trist pentru forțele democratice din România, pentru învățământul în limba maghiară: desființarea autoritară a Universității Bolyai din Cluj.

În frunte cu Nicolae Ceaușescu o „brigadă” a Partidului Muncitoresc Român a suprimat învățământul superior de sine stătător în limba maghiară, comasându-l cu Universitatea Babeș din Cluj.

În această ordine de idei aș vrea să vă reamintesc că rețeaua instituțiilor de învățământ superior ale comunității maghiare din Transilvania a început în 1581 prin inaugurarea Academiei jesuite la Cluj, piloanele acestuia constituindu-le anii 1622 (Academia de la Alba Iulia), 1872 (Universitatea Ferenc József din Cluj), 1945 (Universitatea Bolyai din Cluj).

Acum 50 de ani însă, în luna martie, a fost întrerupt cursul normal al dezvoltării sistemului de învățământ în limba maternă a comunității maghiare.

Începând de la unificarea cu Universitatea Babeș numărul specializărilor predate în limba maternă au fost reduse substanțial, cadrele didactice de etnie maghiară au fost eliminate din sistem, nefiind asigurată posibilitatea angajării a noi cadre tinere.

Până în anul 1989 starea învățământului superior în limba de predare maghiară a ajuns la pragul critic de dispariție. După schimbarea regimului în 1989 comunitatea maghiară și-a manifestat dorința fermă de a reînființa Universitatea Bolyai. UDMR, dând glas acestei dorințe unanime a elaborat nenumărate memorandumuri, proiecte de legi și hotărâri de guvern care însă nu au fost onorate nici de legiuitor, nici de Guvern legitimând astfel o greșeală istorică a totalitarismului.

Țin să vă atrag atenția că în ciuda drepturilor constituționale garantate de Legea învățământului nr. 84/1995 – art. 123, a convențiilor internaționale pe care România le-a ratificat, a realităților din Uniunea Europeană, nici până în momentul de față nu s-a reușit nici cel mai mic pas în direcția îndeplinirii acestui deziderat.

Pentru susținerea ideilor mele vă supun atenției câteva date edificatoare pentru reînființarea învățământului superior, se sine stătător, în limba de predare maghiară.

Populația de etnie maghiară reprezintă 6,6% din populația totală a țării, în timp ce doar 4,4% dintre studenții înscriși sunt de naționalitate maghiară, și numai 1,6% dintre aceștia studiază în limba maternă. Mai mult decât atât: în România la cca. 400 000 de locuitori revine o universitate de stat, în aceste condiții minorității maghiare de aprox. 1, 5 milioane i-ar reveni cel puțin trei instituții de învățământ superior.

Vreau să fiu foarte bine înțeles: maghiarii din România nu cer privilegii, ei doresc doar să dispună liber de sumele provenite din impozitele plătite, fiind și ei contribuabili la fel ca ceilalți cetățeni. La fel de grav este că tocmai în domeniile de importanță majoră pentru economie (inginerie, agronomie) nu există posibilitate de studiu în limba maternă.

În ceea ce privește exemplele europene, putem aminti: suedezii din Finlanda (o comunitate de 300 000 de persoane), laponii din Norvegia (80 000 de persoane), catalanii din Spania (6 000 000 de persoane), maghiarii din Slovacia (500 000 de persoane), găgăuzii din Moldova (150 000 de persoane), albanezii din Macedonia (700 000 de persoane) dispun de una sau mai multe universități în limba maternă.

Menționez de asemenea, că raportul de condamnare a comunismului, întocmit de colectivul coordonat de Tismăneanu, prezentat de președintele Traian Băsescu în fața Parlamentului, face referire la problema învățământului superior în limba maghiară, făcând trimitere expresă la Universitatea Bolyai înființată prin ordinul regelui Mihai I. la 29 mai 1945.

Având în vedere cele prezentate mai sus consider că în problema Universității Bolyai este nevoie de o reparație istorică. Reînființarea acestei instituții ar reprezenta o piatră de încercare a statului de drept în cadrul căruia sunt garantate prin lege drepturile constituționale.

Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la actul incalificabil al regimului comunist-totalitar de a îngradi accesul la învățământul în limba maternă, afirmăm: comunitatea maghiară din România nu va renunța niciodată la ideea reînființării Universității Bolyai și va iniția demersurile legale pentru înfăptuirea acestui ideal nobil.

Vă mulțumesc pentru atenție.

Kötő József
deputat UDMR